

DZIENNIK WILEŃSKI

Adres Redakcji i Administracji: Dominikańska Nr. 4.

Redakcja otwarta od godz. 12-ej do 2-ej po poł.

Administracja otwarta codziennie od g. 10 do 6 wiecz., w niedziele od 1—2.

Warunki prenumeraty: Rocznie—12 mk., półrocznie—6 mk., kwartalnie—3 mk. miesięcznie — 1 mk. Za przesyłkę pocztową i odosłanie do domu 20 f. miesięcznie. Zmiana adresu — 20 fen.

Ceny ogłoszeń: Na 4-ej stronie za wiersz drobnego druku—25 fen., nekrologi—60 fen. Ogłoszenia drobne za wyraz—5 fen. Ogłoszenia przyjmuje Administracja «Dziennika Wileńskiego» do godz. 4 po poł. Po godz. 4-ej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawinionienia przyjmuje drukarnia ks. A. Rutkowskiego, ul. Botaniczna № 7.

Numer pojedynczy kosztuje 10 fenigów.

Gazeta wychodzi codziennie—z wyjątkiem dni poświęconych.

TELEGRAMY.

(W. T. B.)

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Kwatera główna 2 września

FRONT ZACHODNI.

Na północ i południe od Sommy trwa ostry ogień działowy, w odcinku las Foureaux—Longueval odbywały się walki na granaty ręczne.

Na południo-wschód od Maurepas francuski atak pozostał bez skutku. Pod Estrées został wczoraj i przedwczoraj znowu zdobyty okop, znajdujący się jeszcze w ręku nieprzyjaciela.

Na prawo od Mozy działalność bojowa chwilami bardzo była ożywiona.

FRONT WSCHODNI

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Rosjanie skierowali swoje wysiłki na południo-zachód od Łucka przeciw wojskom, stojącym pod wodzą gen. Litzmanna. Ataki ich, prowadzone z wielokrotnie przeważającymi siłami i często powtarzane, osiągnęły przejściowe powodzenie pod Korytnicą. Za pomocą naszego kontrataku nieprzyjaciel w nieładzie został odparty. Zdobyliśmy tu wczoraj i przedwczoraj kilka karabinów maszynowych i wzięliśmy do niewoli 10 oficerów oraz 1100 żołnierzy.

Na północ od Zborowa wojska nasze, wysunięte do kontrataku, zdobyły teren.

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

Na północ-zachód od Marjampola (nad Dniestrem) wysunięte naprzód siły rosyjskie pod ogniem działowym cofnęły się z powrotem.

W Karpatach odparte zostały liczne nieprzyjacielskie częściowe przedsięwzięcia. Powodzenie śląskich wojsk na Kukulu zostało rozszerzone. Ilość wziętych jeńców wzrosła o 2 oficerów i 373 żołnierzy. Zdobyto 7 dział i 2 minomioty.

FRONT BAŁKAŃSKI.

Żadnych szczególnych wypadków nie było.

Pierwszy generał-kwaternistrz
Ludendorff.

KOM. URZĘD. AUSTR.-WĘGIERSKI.

Wiedeń 2 września.

FRONT WSCHODNI.

Front wojsk przeciwko Rumunji.

Pod Orsową cofnęliśmy wczoraj nasze wojska, po pięciodniowych zaciętych walkach, na zachodni brzeg Cserny.

Pod Nagy Szeben (Hermannstadt) i na północ od Brasso (Kronstadt) nieprzyjaciel żmudnie się posuwa.

W górach Gyergyo rozwijają się nowe walki.

Front wojsk generała kawalerji arcyksięcia Karola.

Na Bukowinie i w galicyjskich Karpatach leśnych austro-węgierskie i niemieckie siły odparły liczne rosyjskie ataki. Na północ-zachód od Marjampola również odparte zostały kilkakrotne natarcia nieprzyjaciela.

Pod Zborowem kontratak przywrócił poprzednią sytuację.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Armja gen.-pułkownika v. Tersztyńskiego, złożona z wojsk niemieckich i cesarsko-królewskich, została wczoraj znowu zacięta zaatakowana na północ-zachód i południo-wschód od Swiniuch.

Nieprzyjaciel wdarł się do wsi Korytnica, lecz wobec oskrzydającego kontrataku musiał się cofnąć bezładnie. Pozostawił on 10 oficerów, 1100 żołnierzy i kilka karabinów maszynowych w ręku związkowców.

Straty krwawe nieprzyjaciela są nadzwyczaj ciężkie.

FRONT WŁOSKI.

Walki działowe i minowe na froncie nadbrzeżnym trwają w kilku odcinkach w dalszym ciągu ze wzrastającą siłą i rozciągnęły się aż do okręgu Plawy. W odcinku Plöcken natarł nieprzyjaciel po bardzo silnym ogniu działowym na mały Pal, wdarł się do części naszych pozycji, jednakże za pomocą kontrataku został całkowicie wyparty.

Na froncie Tyrolskim odparte zostały kilkakrotne ataki słabszych włoskich oddziałów na odcinek Ruffredo i dwukrotne natarcie przeciwka na Civron.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Na wschód od Vlory (Walona) grupa wojsk włoskich przedostała się poza Vojusę. Została ona zaatakowa-

na z frontu i boków i po dwudniowej walce odparta.

Flota Dunajowa zatopiła na dolnym Dunaju rumuńską łódź kanonierską.

Zastępca szefa sztabu generalnego
v. Hoefler
Feldmarszałek-leutnant.

BERLIN (2 bm.) Poseł bułgarski w Berlinie oświadczył szefowi redakcji «B. T.», co następuje: Bardzo go to dotknęło, że tu i owdzie dały się słyszeć wątpliwości co do zachowania Bułgarji. Bułgarja jest niezdolna do zdrady i będzie do końca związana z Austrią i Niemcami, nie tylko z powodów moralnych, lecz ze względu na polityczną logikę. Bułgarja wie dobrze, że Rumunja nie mogła znieść myśli ujżenia po wojnie silnej Bułgarji obok siebie.

Wszyscy w Bułgarji są przeświadczeni, że zwycięstwo Rosji byłoby końcem bułgarskiej niepodległości. Albowiem, gdyby Rosja posiadała Konstantynopol, potrzebowałaby łączącej drogi na lądzie poprzez Bułgarję. Bułgarja oczekiwała pierwszego nieprzyjacielskiego kroku Rumunji, aby przeszkodzić temu, by przeciwnicy rządu greckiego nie mogli się wobec niego powoływać na gwarancje, zawarunkowane między Rumunją i Grecją, w celu obrony pokoju bukareszteńskiego. Rząd bułgarski nie chciał tego argumentu oddać w ręce Venizelosa.

WASZYNGTON (31 sierpnia. Reuter). Prezydent Wilson i kierownicy partji kongresu doszli do zgody na podstawie kompromisowego wniosku co do załatwienia konfliktu kolejowego za pomocą wprowadzenia ośmiodziesięciodniowego dnia. Przywódcy robotników oświadczyli, że jak tylko wniosek ten zostanie przyjęty, cofną oni rozkaz sztrajkowy.

Według innej depeszy z Waszyngtonu już został zgłoszony do Izby reprezentantów wniosek co do 8 godzin pracy.

BERLIN (1 września) «Berl. Tageb. l.» donosi z Rotterdamu: W sprawie zaskwestrowania statków niemieckich we Włoszech donoszą z Paryża, że rząd włoski zdecydował, ogłosić konfiskatę 30 niemieckich statków internowanych z pojemnością o górną 142,000 t.

LONDYN (1 bm.) Korespondent «Times'a» donosi z Aten, że według wydanego tam biuletynu, król Konstanty musiał położyć się do łóżka. Temperatura podniosła się.

BERN (1 bm.) «Echo de Paris», «Petit Journal» i «Matin» podają jednobrzmiącą wiadomość, iż godzina czynu dla ekspedycji koalicji w Salonikach nadeszła. Według tych pism stan czynny wojsk koalicji w Salonikach wynosi 400 tys., z których 300 tys. są to wojska bojowe, a reszta jest w rezerwie, lub pełni funkcje poza frontem.

AMSTERDAM (1 bm.) Według jednego z pism miejscowych, korespondent «Times'a» w kwaterze głównej donosi w dniu wczorajszym, iż deszcz, który w środę również lał strumieniami, ogromnie utrudnił operacje. Teren walki zamienił się na odnogę morza. Okopy i wyrwy od granatów są pełne wody. Wskutek tego żadnych walk piechoty niema.

Sytuacja wojenna na Bałkanach.

Major Moraht w «Berl. Tag.» pisze: Wypadki na granicy rumuńsko-bułgarskiej toczą się w sposób, który z góry był przewidziany. Austrija miała powody niedowierzania Rumunji i postarała się umocnić swą granicę z Rumunją. Zadanie to wypełnił gen. Pflanzer-Baltin, lecz musiał się ograniczyć do umocnienia przejść przez góry i głównych linii komunikacyjnych z braku odpowiednich sił. Po wystąpieniu Rumunji siły austro-węgierskie spotkały się odrazu z przeważającym liczebnie przeciwnikiem i wobec tego, jak to już z góry planowo było postanowione, cofnęły się na krótszą i przygotowaną już linię obronną.

W ten sposób udało się Rumunom zająć pewne nadgraniczne punkty węgierskie, między innymi Kronstadt. Właściwa linja obronna leży między górami Gyergyo, a następnie w górach Czekler oraz nad Alutą. Na południe od Hermaustadt obronna linja przechodzi podgórzem Alp transylwańskich aż do Żelaznych Wrót Dunaju. Ta linja obronna rozciąga się na 600 km.

Armja rumuńska połączyła się już z armją rosyjską, przeznaczoną do operacji na Węgrzech i rozpoczęła równoczesny atak od wschodu i południa. Jaka siła rozporządza ta armja rosyjska, w obecnej chwili powiedzieć nie można. Oprócz tej armji rosyjskiej inna grupa wojsk rosyjskich w ilości 250,000 ludzi została zgromadzona w Reni i przeznaczona do wtargnięcia w granice Bułgarji między Dunajem i Warną. Do armji tej dołączono również 60,000 Serbów. Armja rumuńska nie mogła skierować całej swojej siły na Węgry. Została conajmniej odpowiednia załoga w Bukareszcie i odpowiednie oddziały do strzeżenia na 600 km. długiej granicy rumuńsko-bułgarskiej, sięgającej od Orscvy do Dobrudży.

Ofensywie rosyjskiej przeciw Bułgarom sprzyja bardzo trudny do obrony teren w Dobrudży. Pierwszą naturalną linią obronną Bułgarów jest mały Bałkan, a następnie dopiero centralny i zachodni Bałkan.

Którą z tych linii obiorą Bułgarzy za linię obronną, w tej chwili niewiadomo. W każdym razie na prawem skrzydle obrony przyjdą z

pomocą wojska tureckie. Z ogólnej sytuacji wojennej na tureckich frontach wynika, że do obrony stolicy państwa Ottomańskiego za pomocą ofensywy będą mogły być zgromadzone dość znaczne siły.

W południowej części półwyspu bałkańskiego w ostatnich dniach sytuacja znacznie zmiana nie uległa.

Ofensywa wojsk gen. Sarraila jest hamowana przez niewyjaśnioną całkowicie sytuację w Grecji. Od sytuacji politycznej w Grecji wiele bardzo zależy.

Siedmiogród.

Siedmiogród liczy ludności 2.678.367. Z tego Rumunów jest 1.472.021 czyli około 55 proc. Oprócz Rumunów mieszkają w Siedmiogrodzie Węgrzy (918.217) i Niemcy (234.086), stanowiący razem około 40 proc. mieszkańców. Jest to więc kraj o ludności mieszanej. Ale sprawa komplikuje się jeszcze więcej wskutek tego, że osady rumuńskie, węgierskie i niemieckie są położone w narodowej szachownicy. Wyodrębnić z Siedmiogrodu części węgierskiej i niemieckiej niepodobna. Komitat, liczący najwięcej Rumunów, mianowicie fogaraski, wykazuje wprawdzie 89 proc. Rumunów; następnie wszakże idzie osiem komitatów z ludnością rumuńską przeszło 50 proc., trzy z 50 proc. do 20 proc. Rumunów, trzy zaś z mniej niż 20 proc. Rumunów. W komitacie udwarhelskim Rumunów jest wszystkich 2,5 proc.

Przypuściwszy nawet, że cyfry powyższe niekorzystnie dla Rumunów są ułożone i że liczbę rumuńskiej ludności należy podnieść o jakie 10 proc., zawsze jeszcze Siedmiogród nie będzie krajem czysto rumuńskim.

Gorzej jeszcze przedstawia się rozwój geograficzny poszczególnych narodowości i skład ich społeczny. Przedewszystkiem Szeklerzy - Madziarzy mieszkają zwartą masą w klinie południowo-wschodnim Siedmiogrodu, wzdłuż granicy rumuńskiej. Tam właśnie leży komitat Ud-Varhelyi, w którym prawie niema Rumunów; tudzież komitaty Czík i Haromszek, gdzie Rumuni stanowią nieznaczną mniejszość.

Niemniej i układ społeczny ludności siedmiogrodzkiej jest bardzo niekorzystny. Miasta tego kraju są prawie wyłącznie niemiecko-madziarskie, a większa własność znajduje się całkowicie w rękach węgierskich. Rumuni mieszkają przeważnie po wsiach, a w miastach stanowią klasę robotniczo-wyrobniczą.

Główną ostoją narodowości rumuńskiej stanowi kościół grecko-wschodni, posiadający rozległą autonomję, którego duchowieństwo jest wyłącznie rumuńskie. Węgrzy i Niemcy są katolikami lub protestantami, tak, że przy należności do wyznania decyduje w Siedmiogrodzie nieraz o narodowości.

Główne miasta kraju nie należą do etnograficznej sfery rumuńskiej. Klausenburg (Kolozsvár) jest prawie zmadziaryzowany, Hermanstadt (Sibin), Kronstadt (Brasso), Karlsburg i Mediasch są niemieckie. Rumuńska inteligencja należy przeważnie do stanu duchownego, cały zaś aparat administracyjny jest węgierski.

Poza granicami Siedmiogrodu mieszka na Węgrzech około półtora miliona Rumunów. Jeżeli pociągniemy linię od Szigetu nad górną Cisą przez Szatmar, Wielki Waradyn, Arad do Temesvaru, otrzymamy mniej-więcej zachodnią linię etnograficzną ludności rumuńskiej. Stosunki jej prawne i społeczne są analogiczne do siedmiogrodzkich.

Dookoła wojny.

Nieuzasadnione pogłoski.

Jak informuje «Berl. Tag.», od kilku dni kursują nieuzasadnione pogłoski o wystąpieniu Danji. Danja niezmiennie kierować się będzie polityką neutralności. Z Wiednia W. T. B. donosi, że przedstawiciel Danji złożył w ministerjum spraw zagranicznych oświadczenie, że wobec wojny austriacko-rumuńskiej Danja zachowa całkowitą neutralność.

Echa z Macedonji.

«Times» donosi, że na dwa dni przed wkroczeniem Bułgarów dowódca greckich wojsk w Dramie otrzymał rozkaz dostarczenia wszystkich dział z Serresu do Kawalli. Pomimo to z liczby 17 dział—14 wpadło w ręce Bułgarów.

Salonicki korespondent «Timesa» donosi o bombardowaniu fortów Kawalli przez 2 monitory i krążownik, które w ciągu 50 minut ostrzeliwały z odległości 10 mil morskich 12-ty fort. Aeroplan kierował ogniem ze statków.

Z Lugano donoszą do «Berl. Tageblatu», że na ostatnim posiedzeniu włoskiej rady ministrów Sonnino zakomunikował, iż koalicja dała do zrozumienia królowi Konstantynowi greckiemu, że uczyni go odpowiedzialnym osobiście za wszelkie przeszkody i krępowanie ze strony greckiej operacji Sarraila.

Niemcy.

W sprawie zwołania Reichstagu.

Gazeta «Germania» dowiadyuje się, że nie jest zamierzane wcześniejsze zwołanie Reichstagu, jak o tem twierdziły rozmaite pogłoski.

Według «Kreuzzeit.», konferencja rządu z wybitniejszymi politykami doprowadziła do wyniku, że należy zrezygnować z przedwczesnego zwołania parlamentu, odroczonego do 26-go września.

Kancelarz Rzeszy zamierza po swym powrocie z kwatery głównej odbyć znowu konferencję w sprawie sytuacji obecnej z przywódcami partyjnymi, jak to już częstokroć czynił on i uprzednio.

Według «Morgen Post» do kwatery głównej udał się również zastępca kancelarza, sekretarz stanu dr. Heffterich.

Hindenburg jako polityk.

Według «Vorwärts'u» koła wiedeńskie polityczne uważają mianowanie Hindenburga na stanowisko szefa sztabu generalnego za utrwalenie polityki kanclerza Rzeszy.

Wiadomem jest, że w listopadzie ubiegłego roku kanclerz wypowiedział w mowie przekonanie, iż przeciw Rosji wystąpić należy z ogromną siłą.

Wiadomem jest również, że feldm. Hindenburg jest zwolennikiem tego samego poglądu, co obecnie będzie mógł z natury swego stanowiska odpowiednio zadokumentować.

Austro-Węgry.

Żądania opozycji węgierskiej.

«Voss. Ztg.» donosi z Bukaresztu, że przywódcy opozycji parlamentarnej byli dnia 30 sierpnia u prezesa ministrów hr. Tiszy z propozycją przywrócenia spokoju. Opozycja żąda utworzenia gabinetu koalicyjnego, któryby utworzony był przez wszystkich opozycjonistów z wyjątkiem partji Karolyi.

Hr. Tisza przyjął projekt dość życzliwie. Skoro jednak opozycja za-

żądała, by hr. Tisza oddał przywództwo gabinetu w ręce bar. Burjana, hr. Tisza oświadczył, że żadnych powodów do zmiany gabinetu nie ma.

Anglja.

Wwóz i wywóz w ciągu pierwszych 5 miesięcy b. r.

Według urzędowego komunikatu, ogłoszonego w tych dniach suma wwozu do Anglii w ciągu pierwszych 5 miesięcy 1916 roku dosięgła liczby 342.199.000 funtów szterl, i wzrosła w stosunku do sumy wwozu w tym samym okresie czasu roku ubiegłego o 31.187.000 funtów szterlingów. Suma zaś wywozu wynosiła za czas od stycznia roku bieżącego do 1 czerwca 194.533.000 fun. szterl., wykazując nadwyżkę w stosunku do pierwszych 5 miesięcy roku ub. w ilości 44.140.000 f. szt.

Włochy.

Żądanie ogłoszenia traktatu trójprzymierza.

Znany pisarz katolicki, markiz Grispoli wyraża nadzieję w piśmie «Italia», że rząd włoski, nie będąc skrupowany obecnie żadnymi względami, ogłosi tekst traktatu trójprzymierza, z którego tak często cytowany artykuł 7 dotychczas nie jest znany w jego autentycznym brzmieniu. Pozatem, jak spodziewa się markiz Grispoli, opinja publiczna dowie się obecnie, jakie kroki czyniły Włochy w Berlinie, przed wybuchem wojny wszechświatowej w celu jej zażegnania.

Na Bałkanach.

Jakie były warunki Rumunji?

Według «Secolo», Rumunja, zanim przystąpiła do koalicji, zażądała wypełnienia następujących warunków: po pierwsze, zapewnienia, że armja rumuńska będzie obficie zaopatrywana w amunicję przez Rosję, dalej po zostawieniu jej czasu na uprzątnięcie urodzaju, po trzecie rozpoczęcia ofensywy przez Sarraila na froncie macedońskim i wreszcie wypowiedzenia wojny Niemcom przez Włochy.

Dymisja Zaimisa.

Według «Berl. Tag.» gazety greckie donoszą, iż Zaimis nie chce w dalszym ciągu ponosić odpowiedzialności za rząd. Postanowił on ustąpić ze swego stanowiska i już przed dwoma tygodniami złożył dymisję swą królowi, z zastrzeżeniem, że ustąpi, o ile Rumunja weźmie udział w wojnie. Koła polityczne greckie uznają, że kryzys polityczny Grecji obecnie doszedł do najwyższego napięcia. Tydzień bieżący ma zdecydować ostatecznie o sytuacji.

Natomiast z Haagi donoszą nieco później do «Berl. Tag.», że, jak dowiaduje się «Times» z Aten, przywódcy liberałów i nacjonalistów po zebraniach partyjnych wyrazili swe zaufanie prezesowi ministrów Zaimisowi. Rząd jest uważany za całkowicie odpowiedni do podjęcia kroków, które mogą być wskazane przez nowy obrót sprawy. Król ma się o wiele lepiej i prawdopodobnie wkrótce będzie mógł wysłuchać delegację, która ma zakomunikować mu uchwałę, przyjętą podczas manifestacji niedzielnej po mowie Venizelosa.

ROSJA.

Komunikacja automobilowa z Archangielskiem.

Biuro Reutersa donosi, że według radjotelegraficznej wiadomości, otrzymanej w tych dniach przez pisma lon-

dyńskie z Petersburga, rosyjskie władze wojskowe zorganizowały stałą komunikację automobilową pomiędzy Archangielskiem a Petersburgiem, przyczem została zbudowana nowa szosa.

Automobile, przeważnie ciężarowe, pochodzą ze Stanów Zjednoczonych.

Nowe ministerjum zaopatrzenia.

Do «Berl. Lokalan.» donoszą ze Sztokholmu, że w najbliższej przyszłości wszystkie sprawy, należące do dziedziny zaopatrzenia, zostaną skupione w nowym ministerjum, które ma podobno otrzymać nazwę ministerjum zaopatrywania.

Kierownikiem tego ministerjum zostanie prawdopodobnieznaczony obecny minister wojny, Szuwajew, zaś ministerjum wojny zostanie na nowo obsadzone.

Szuwajew wyruszył już do głównej kwatery cesarskiej, gdzie mają być poczynione wszystkie niezbędne zarządzenia.

Minister rolnictwa, hr. Bobrinskij, jest gorącym zwolennikiem utworzenia tego nowego ministerjum, które ma ponosić odpowiedzialność za całe zaopatrywanie armji i co do środków opałowych.

Import japoński.

Rosyjski «Więstnik finansów» ogłasza cyfry, wskazujące na ogromny wzrost importu towarów japońskich do Rosji. Wzrost ten unaocznia następująca tabelka:

Rok 1912—wywóz Japonji 6 mil. jen., wywóz Rosji 0,7, rok 1913—wywóz Japonji 9 mil. jen., wywóz Rosji 0,8, rok 1914—wywóz Japonji 12,04 mil. jen., wywóz Rosji 1,1, rok 1915—wywóz Japonji 89,55 mil. jen., wywóz Rosji 4,22.

Jena ma wartość 1 rubla 60 kop. Japończycy produkują medykamenty, chemikalja i t. p. Miedzi przywieziono z Japonji do Rosji na sumę 25 mil. jen. Wogóle metali przywieziono za sumę 34 milionów. Import sukna zwiększył się 38 razy. Wartość importu sukna i wyrobów wełnianych stanowiła 6 i pół milionów jen. Wzmógł się również bardzo znacznie import jedwabiu, skór, maszyn. Widocznym jest, że handel japoński usiłuje wykorzystać moment, gdy wskutek wojny przestały napływać do Rosji towary niemieckie.

Ze świata.

W rocznicę śmierci papieża Piusa X.

W rocznicę śmierci papieża Piusa X (20 sierpnia) nie udzielał Ojciec święty żadnych audjencji ani publicznych ani prywatnych. Uroczyste nabożeństwo żałobne odprawione zostało podobnie jak ubiegłego roku w kaplicy Sykstyńskiej. W godzinach bardzo wczesnych odprawiono Msze żałobne przy ołtarzu, obok grobu Piusa X. Publiczności do zwiedzania grobu nie dopuszczono, gdyż napływ był zbyt wielki. Pozwolono tylko na składanie wieńców na miejscu w kaplicy oznaczonym, nad grobem papieża.

Wykrycie bakcyli tyfusu plamistego.

Wiedeńskie pismo medyczne: «Wiener Klinische Wochenschrift» zamieściło artykuł, komunikujący o wykryciu po długich próbach przez bakterjologa d-ra Eugenjusza Csernela z Budapesztu oddawna poszukiwanego przez uczonych bakcyli tyfusu plamistego. Nowy bakcyl z łatwością daje się zabarwić karbol-fuksyną i wówczas staje się widzialny przez mikroskop.

Sekcja nędzy wyjątkowej Kuratorjum Miejskiego.

Działalność Wydziału II-go Kuratorjum Miejskiego, mającego w swej pieczy nędzę wyjątkową w mieście w ciągu 11-to miesięcznej kampanji dobroczynnej od 1 września 1915 r. do 1 sierpnia 1916 r., wyraża się w cyfrach następujących:

We wszystkich ośmiu okręgach swoich Sekcja udzieliła wsparć w gotówce i darmowych kartach chlebowych 6,779 rodzinom, posiadającym w swym składzie 14,063 dzieci, w tem 6,963 chłopców i 7,100 dziewcząt. Z powyższej liczby dzieci było uczących się ogółem 11,483, z których 359 pobierało naukę w szkołach, 1,436 w ochronach i 9,688 w domu.

Pod względem liczby rodzin, którym wsparć udzielono, okręgi dobroczynne kuratorjum idą w porządku następującym:

Na pierwszym miejscu stoi VI-ty okręg z 1,124 rodzinami i w tem 1,845 dziećmi, drugim—V-ty z 977 r. i 1,962 dz., trzecim—VIII-y z 971 r. i 2,346 dz., czwartym—II-gi z 954 r. i 1,580 dz., piątym—IV-ty z 841 r. i 2,099 dz., szóstym—III-ci z 801 r. i 2,002 dz., siódmym—VII-y z 630 r. i 1,148 dz. i ósmym—I-szy z 481 rodzinami i zatem 1,081 dziećmi.

Ogólna suma zapomóg, rozdana w ciągu wymienionych 11-tu miesięcy w gotówce i kartach chlebowych, dosięgła 100,966 marek i 15 fen. Podział tej sumy między poszczególne okręgi dobroczynne przedstawia tabela poniższa:

Okręg	W gotówce		Razem
	Mrk.	Mrk.	
1	3696.67	2016.00	5712.67
2	6610.30	2094.40	8704.70
3	6600.84	4744.32	11345.16
4	8133.91	6007.68	14141.59
5	7160.23	6585.60	13745.83
6	15101.53	6854.40	21955.93
7	6966.38	3024.00	9990.38
8	7709.09	7660.80	15369.89
Razem	61978.95	38987.20	100966.15

Przeciętna wysokość wsparcia w gotówce razem z kartami chlebowymi w poszczególnych okręgach w ciągu całego okresu sprawozdawczego wahała się między 19.44 m. (okr. VI) a 9.09 m. (okr. II) i miesięcznie — 1.76 m. (okr. VI) a 0.82 m. (okr. II).

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

Kurs pieniężny w Ob. Ost.

Kurs urzędowy 1 rb. = 1,90 marek.
Kurs rubla w operacjach bankowych:
100 rb. = 190 marek (proponowano)
100 rb. = 194 marek (sprzedawano)
Stopa procentowa kasy pożyczkowej 60/0.

KRONIKA

CALENDARYUM.

Dziś: Bronisławy.
Jutro: Roząjki.
Pojutrze: Wawrzyńca.
Wschód słońca—o g. 5 m. 32.
Zachód słońca—o g. 6 m. 18.

Z WILNA.

— **Rubel niemiecki.** «Wiln. Ztg.» donosi, że w dn. 1 września została puszczona w obieg znaczna ilość nowych papierowych banknotów wartości 50 kop., 1, 3, 10 i 25 rb.

Nowe monety są uprawnionym środkiem płatniczym i są przyjmowane zarówno przez władze, jak przez wszystkie kasy publiczne, oraz osoby prywatne. Kurs niemieckiego nowego rubla równa się kursowi rubla rosyjskiego.

— **Zamiana waluty markowej na rublową.** Nakładem p. W. Wuttkego wydana została książeczka, za pomocą której z łatwością można zamieniać kurs marki na ruble i odwrotnie, przy nowoobowiązującym kursie rubla = 1 m. 90 fen. Cena książeczki wynosi 15 fen.

— **Związek chrześc. Kooperatyw spożywczych** podaje do wiadomości publiczności, że w 8 sklepach Kooperatyw Spożywczych: Fortuna, Solidarność, Zaręcze, Antokolska, Bankowa, Rajnica, Laime i Mrówka, wobec zmiany kursu urzędowego 1 rubel = 1,90 marki, ceny na artykuły spożywcze żadnej zmianie nie uległy.

— **Dziś, w niedzielę,** Polski Komitet Pań urządza IV koncert orkiestry p. Salnickiego w ogrodzie po-Bernardyńskim przy kawiarni, oraz loterię fantową na biednych, organizowaną przez III-ci okręg na cele z niestrudzonym jego prezesem p. Włodz. Szmidtem, który lwia część pracy w tej loterii ponosi, oraz pań kuratorek i p. kuratorów.

Loteria rozpocznie się o 12-ej w południe. Między fantami jest dużo fantów spożywczych i żywych, jako to: prosie, królik, kury i t. p.

— **Zgon weterana.** Dnia 15 sierpnia zmarł i został pochowany w Wasiliszkach zasłużony weteran z r. 1863 ś. p. Piotr Popławski, który brał czynny udział w powstaniu

i walczył w oddziale Narbutta. Po rozproszeniu partji pod Dubiczami, cofając się ku Zabraciu, natknął się pod Hanelkami na oddział rosyjski. Tu stawiając z kilku towarzyszami opór, otrzymał 16 ran bagnetem i został porzucony na placu, jako zmarły. Litościwi ludzie, znalazłszy w nim jednak resztki tlejącego ducha, zabrali go, leczyli i obronili przed więzieniem.

— **Z sądów.** Na ostatnim posiedzeniu wileńskiego sądu okręgowego rozpatrywana była sprawa rabunku, dokonanego w listopadzie 1915 r. u gospodarza Falka Zimmera w domu jego przy ul. Niemieckiej. Podczas tego rabunku skradziono 10 tys. marek i rozmaite przedmioty drogie. 5 uczestników szajki, która dokonała napadu, skazano już dawniej. Obecnie dostał się pod sąd przywódca bandy, szewc Stefan Jatkowski, który nadto w Kominach ukradł krówę. Jatkowski został skazany na 15 lat ciężkiego więzienia.

„Lutnia” w ogrodzie po-Bernardyńskim.

Dziś ukaże się na scenie «Lutni» jedna z najlepszych komedji dawniejszego repertuaru polskiego — «Chwast» Józefa Blizińskiego.

Akcja odbywa się w sferze mieszczańskiej, z której autor wyłonił doskonałe typy i przedstawił publiczności nie w formie karykaturalnej, lecz w żywych, dobrotliwie komicznych postaciach, szczerze bawiących widzów.

«Chwast» grany był z wielkim powodzeniem na scenie «Lutni» wileńskiej przed laty ośmiu, obecnie wszakże ukaże się w nowej, licznej obsadzie.

Artyści, biorący udział w tej komedji, nie szczędzą zabiegów i pracy, by dzieło rodzimej twórczości dramatycznej zapewnić powodzenie artystyczne, przez wydobycie wszystkich znamion charakterystyki i humoru, w jakie obfitują postaci w komedjach obyczajowych J. Blizińskiego.

W wykonaniu komedji biorą udział: pp. Biskupska, Jakimowiczówna, Millerowa, Molska Olszewska, Wiślańska oraz pp. Jarzęcki, Prawdzic, Olasek i Wołłejko. Reżyseruje A. Kliszewski.

Orkiestra «Lutni» pod dyktando M. Salnickiego wykona «Poloneza» Stankiewicza, «Uwertura» Łatana, «Dumanie lirnika» Osmańskiego, «Pieśń wieczorną» Moniuszki, «Mazur» Brzezińskiego.

Początek o godz. 6 1/2 wiccz. Koniec o godz. 9 tej.

Kasa czynną jest dziś od g. 12-tej w poł.

— **Osobiste.** Następujące osoby proszone są o zgłoszenie się we własnym interesie do Komendantury Milicji Miejskiej dn. 4 września ul. Dominikańska 3:

Anna Mitkiewicz, Jan Hurczyn z Puzan, Feliks Słodziński, Zakrzewski (której mąż Józef jest na robotach w Niemczech).

— **Pożar.** Wczoraj około g. 1 w nocy przy M. Pohulance № 6 wybuchł pożar: zapaliła się szopa wodociągowa, prawdopodobnie wskutek rozżarzenia się drutów elektrycznych od motoru. Przybyła na miejsce wypadku straż ogniowa w niespełna godzinę ogień stłumiła. Szopa spłonęła do szczętu. (o)

— **Zguba.** Rozcja Wasilewska zam. przy ul. Połockiej, w d. Maksimowa (VI cyrk.), w piątek i bm. idąc z ul. Ś-to Jerskiej przez Zamkową na ul. Dominikańską, zgubiła paszport, oraz świadectwo z Kuratorjum nad biednymi. Łaskawego znalazcę prosi o odniesienie do VI cyrkulu.

— **Niedoreczone listy.** A. I. Kemach, Józefa Mickiewicz, J. Katz, Roche Gelfarb, J. Stankiewicz, Anna Strukłowska, Kamila Pozatz, Miła Bukowska, Pani Ilzewicz, St. Mazurkiewicz, Dawid Krunik.

Na Podlasiu.

Pisma warszawskie zamieszczają następujący obrazek z Podlasia:

Gdy się po raz pierwszy wjeżdża w równiny lesiste Podlasia, przerżnięte licznymi rzeczkami o płaskich brzegach, ogarnia mimowoli zaduma, wiejąca z krajobrazu i wspomnień historycznych, spotęgowana przez widma spalonych obecnie dworów i chat, zniszczonych miast i lasów, ziemi porzytej pociskami, skopanej setkami rowów strzeleckich. Najzaciętsze walki rozgorzały na tej ziemi w sierpniu i wrześniu zeszłego roku. Wojska sprzymierzone oczyszczały kraj, idąc pochodem koncentrycznym od zachodu (Siedlce) i południa (Kowel) ku Brześciowi-Litewskiemu.

Ludność opuszczała swe siedziby pod przymusem i dobrowolnie. Odnosi się to przede wszystkim do mieszkańców miast i miasteczek, przekonanych, że pod Brześciem toczyć się będą długie i uporczywe walki, że więc niebezpiecznie jest pozostawać w tym rejonie.

Stąd pochodzi, że im bliżej Brześcia, tem kraj pustszy i bardziej odludny, za Bugiem zaś na wschód rozpoczyna się już zupełna pustynia, ludność bowiem tamtejsza (prawie wyłącznie prawosławni Rusini) uciekała z ustępującym wojskiem rosyjskiem nie tylko z obawy o życie, ale i ze względów ideowych.

Ta masowa emigracja, zwłaszcza obywatelstwa wiejskiego i inteligencji miejskiej, odbiła się bardzo niekorzystnie na obecnym położeniu Podlasia. Wkraczające wojska austriacko-niemieckie zostawały w zniszczonych wsiach tylko nieliczną luonością wiejską, w miastach zaś przeważnie tylko żydów.

KUPONY Wileńskich listów zastawnych i papierów procentowych kupuję. Zauł. Ś-to Michalski № 10, w mieszkaniu LAZARA SEGALLA, do 11 r. i od 3—8 w. 906

DOM HANDLOWY
L. Załkinda
Wilno, Wielka 67.

OBUWIA

wielka ilość
z rabatem do 30%
903

Do sprzedania futro, zegar, lustro i skrzypce. I-szy Witebski przejazd № 21. 893

Introligator B. Aleksandrowicz Tatarska II, przyjmuje roboty w zakresie fachu wchodzące.

Kupuję

cenności, perły i drogie kamienie, autyki i sztuczne zęby. Placę najwyższe ceny. Tatarska 20—17. 900

Tłumaczenia z polskiego na niemiecki i odwrotnie, oraz pisanie podań w języku niemieckim do wszelkich urzędów załatwia Józefa Żebrowska, Kaukaska 14—4. 628

Torebki papierowe po 8 i 12 kop. za funt sprzedaje Dom Pracy Tow. Pomocy Oflarom Wojny, Św. Michalski 10 (Konwikt).

Jabka i gruszki w sadzie owocowym. Ul. Połocka № 5. Ceny niskie. Sprzedaż codziennie od g. 3—6. 872

Pomieszczenie dla pańienek uczących się lub starszych, tamże część sklepu (przedział) do wynajęcia, przy handlu bławatnym firmy Antoniny Wilejko-wej, przeniesionym z ulicy Wielkiej. Wileńska 31—1. 819

Biedna rodzina poszukuje jakiegokolwiek zajęcia w mieście lub na wsi: mąż zarządzającego, żona gospodyni, córka (z muzyką) nauczycielki. Wielka 88 m. I. 264

DRUKARNIA

Ks. A. RUTKOWSKIEGO
WILNO, ul. Botaniczna Nr. 7.

Przyjmuje wszelkie obstalunki w zakresie drukarstwa wchodzące, jako to:

Czasopisma, sprawozdania, broszury, cenniki, dzieła, cyrkularze, adresy, etykiety, rachunki, kwitariusze, bilety wizytowe, koperty, tabele, blankiety, klepsydry i t. d.

Wykończenie staranne.
Ceny umiarkowane.

905

ZARZĄD
WILEŃSKIEGO STOWARZYSZENIA
POŻYCZKOWO - OSZCZĘDNOŚCIOWEGO
ZAWALNA 60.

Asekuruje bilety loteryjne II emisji od wylosowania 1/14 września 1916 r., dyskontuje kupony i wydaje pożyczki pod zastaw papierów procentowych.

Po dokonaniem podziale
firmy „ROŻNOWSKI i HAJEL“,
otworzyłam własny skład hurtowy

papierni do opakowania, torebek, szpagatu, kajetów i artykułów biurowych

p. f. Jadwiga Hajel,

Miljonowa 3, róg zauł. Policyjnego, naprzeciw b. Klubu Szlacheckiego. 808

SEZON ZIMOWY!

SEZON ZIMOWY!

Kino-teatr
„REPOS”
 ul. Trocka № 2.

Po letniej przerwie kino-teatr «Repos» **dziś** rozpoczyna sezon zimowy z urozmaiconym programem.

„Bez duszy” dramat życiowy w 3-ach aktach, w roli głównej **Tonni Silwa**. **„Kursy małżeńskie”** farsa, w roli głównej Ellen Agerholm. i dużo innych obrazów. Treść obrazów będzie tłumaczoną w języku polskim. — W sobotę i niedzielę od g. 1-szej do 5-tej **ceny miejsc niższe do połowy**. — Dziś kasa otwarta od g. 4-ej.

Tanio, bo z potrzeby, sprzeda je się zaraz kłęcznik (może służyć do kościoła), dywan pluszowy, maszyna «Singer», fortepjan. Wszystko w dobrym stanie. Ul. Ś-to Filipka (dawn. Ś-to Jakóbska) 17—19 od 11 do 4. 884

Zgubiono kwit na imię J6-domskiego. Łaskawy znalazca raczy odnieść na ul. Garncarską (d. Kazańska) 1—14. 915

Są do sprzedania fance gatunkowych truskawek. I-sza Ponomarska № 3. 907

BIAŁY SYROP CUKROWY do smażenia bruschnic i powideł sliwkowych zamiast cukru po 1 m. 30 fen. funt. **BULJON** w kostkach po 5 fen. **HERBATE** rosyjską. **KAWY** różne poleca 911
„FORTUNA” Wileńska 20.

Technik-Rysownik przyjmuje do wykonania rysunki, projektów, kanalizacji i konstrukcji Ś-to Jerska 19—38. 885

Nieszkania o 416 pok. z elektr. światłem, łazienka, pokój dla służby, spiżarnia, weterklozet i in. wygody, piec Godlewskiego do drzewa, węgla lub torfu. W. Pohulanka 31-a (w pobliżu cerkwi) za 1/2 normalnych cen do wynajęcia. Tamże suterena—dwa pokoje z kuchnią i elektrycznym oświetleniem do wynajęcia niedrogo. Gospodarz w domu do godz. 10-ej rano i od 3—5 po poł. 909

Sprzedam mało używany dziecięc wózek. Dobroczytny 6—14. 896

Do wynajęcia od 1-go października sklep, tam gdzie obecnie magazyn wyrobów dla wojsk. Fajnszejdera. Wiadomość Miljonowa 2. Radziwiłowski. 908

WOBEC BRAKU materiału, kto chce mieć ze starego ubrania tanim kosztem nowe, niech przyniesie do krawca **W. NAGRODZKIEGO** UL. WIELKA № 25. Przyjmuję obstalunki z powierzonych materiałów — krój wiedeński — wykonanie eleganckie. 874

BULJON w kostkach KNORREGO 9 fen. kostka, zupy skoncentrowane 25 i 30 fen. paczka, mączki mleczne NESTLE'A 3 mk. puszka oraz „Albertin” 2 mk. pudełko 832 do nabycia w sklepie

„SOLIDARNOŚĆ” Portowa 6.

Nowe aksamitne palto i jedwabna suknia do sprzedania z powodu żałoby. Ś-to Jerska 15—10. 871

Pokoje umeblowane do wynajęcia na doby i miesięcznie ze wszelkimi wygodami. Wileńska 25—3. 856

Organista z dobrym głosem poszukuje posady. Żuł. Drunetów 4—2, z ul. Śniegowej. 867

1000 nowych żel. tacek po 21 m. — p. St.
Motyki około 3 1/2 kg. 2,50 m. — p. St.
Szpadle № 3 0,58 m. — p. St.
Łopaty № 3 lub № 5 0,62 m. p. St.
Piły do drzewa 1200 m/m. dług. 2,20 m. p. St.
Piły stolar. 900 m/m. dług. 1,50 m. p. St.
 Wszelkie nowe materiały bez braków, narzędzie rozmaitego rodzaju, maszyny, windy, pompy etc.
REZERWOARY.
NOBKOWSKI & JELTSCH
 KRÓLEWIEC, Kantstr. 2.
 Adr. tel. Baubedarf Königsbergpr.

ZASZCZYCENI UZNANIEM JEGO ŚWIATOBLIWOŚCI PAPIEŻA PIUSA X. 4 złote medale i inne nagrody.

Artystyczne wykonanie fotografii, portretów, grup i t. p. w zakładzie i na wyjazd.

Nadworni fotogr. szacha perskiego **Br. BUTKOWSCY, Wilno, Bazyljaska 5.**
Fotomalowe broszki, spinki etc. Wszelkie nowości! 865

ODDZIAŁ PATEFONOWY
DOM HANDLOWY L. ZAŁKINDA,

ul. Wielka Nr. 67,

poleca znowu **pracownię** robót mechanicznych.

REPERACJE

rowerów, grających i piszących maszyn, kas automatycznych itp.

WYKONANIE AKURATNE.

902

CENY PRZYSTĘPNE.

Ciągnięcie ostatniej 6-ej klasy

36 Król. Węgierskiej uprzywilejowanej LOTERJI

zaczyna się 6-go września i będzie trwać do 3-go października 1916 r. W tej ostatniej klasie z 88,000 numerów 33,000 wygrywa, a mianowicie:

I premja	600,000 koron	2	«	à 25,000 koron
I wygrana	400,000 «	4	«	à 20,000 «
I «	200,000 «	5	«	à 15,000 «
I «	100,000 «	25	«	à 10,000 «
I «	80,000 «	50	«	à 5,000 «
I «	60,000 «	405	«	à 2,000 «
I «	50,000 «	760	«	à 1,000 «
I «	40,000 «	1140	«	à 500 «
2 wygrane	à 30,000 «	30500	«	à 200 «

Największa wygrana w najszcześniejszym wypadku

1.000.000 koron.

897

CENA:

1/1 losu	1/2 losu	1/4 losu	1/8 losu
m. 120	m. 60	m. 30	m. 15.

Przy zamiejscowych obstalunkach dolicza się 50 fenygów porto. Dla pośredników rabat.

„Optiphot”, Wilno, ul. Wielka 96.

348 Hamburgska Loteria Państwowa

na 100,000 numerów, wygrywających 46,020 marek. 8 premji, oraz 10,000 wolnych losów. — Loteria składa się z 7 klas.

Największa wygrana w najszcześniejszym wypadku

1,000,000 marek.

899

Ciągnięcie pierwszej klasy odbędzie się

11 i 13 października 1916 r.

CENA LOSU:

	1/1 los	1/2 losu	1/4 losu	1/8 losu
Za pierwszą klasę	m. 10	m. 5	m. 2,50	m. 1,25.
Za wszystkie 7 klas	200	100	50	25.

Można otrzymać u „OPTIPHOT”, Wilno, Wielka 96.

PAPIEROSY

„PRAWDA”

i „MALINA”

10 szt. 20 fen.

odznaczające się łagodnym i przyjemnym aromatem.

Spróbujcie a przekonacie się.

897

Fabryka tytoniu „J. L. SZERESZEWSKI” A. T., Grodno.

PAPIERY PROCENTOWE I KUPONY

o także cenności kupuj. Józef Kędziński, Bonifraterska (Siemionowska) 2-2. 910

Wypłata wygranej zagwarantowana przez państwo.

Zapowiedź szczęścia.

Podczas rozpoczynającej się wkrótce **348 Hamburgskiej loterii państwowej** może każdy przy pomocy niedużego nakładu pieniędzy dojść do dobrobytu. **56,020** z pomiędzy 100,000 losów, podlegających ciągnięciu, a **więcej niż połowa napewno wygra.**

W najszcześniejszym wypadku można nawet na jeden jedyny los wygrać

MILJON MAREK.

Loterja zawiera specjalnie główne wygrane i premje.

Mk. 500,000	Mk. 80,000
„ 300,000	„ 70,000
„ 200,000	„ 60,000
„ 100,000	„ 50,000
„ 90,000	„ 40,000

jak również wielką liczbę wygranych po 30,000, 20,000, 15,000, 10,000 8,000, 6,000, 5,000, 4,000, 3,000, 2,000, 1,000 marek etc.

Ogólna suma wygranych, która zostanie wylosowana w ciągu 7 ciągnięć loterii, sięga liczby

Przynastu milionów 731.000 marek.

Cena urzędowa oryginalnego losu na pierwsze ciągnięcia wynosi tylko

1,25 mk.	2,50 mk.	5 mk.	10 mk.
za 1/8 l.	za 1/4 l.	za 1/2 l.	za 1/1 los.

Wobec tak **małego wydatku**, proponowanych zaś **niezwykle pomyślnych widoków wygranej**, każdy winien zapewnić sobie **udział przez natychmiastowe wysłanie należności przekazem pocztowym.**

Dokładny wykaz wygranych oraz program następnych ciągnięć jest widoczny z urzędowego planu, który będzie załączony do każdego obstalowanego losu, na życzenie zaś może być wysłany i przedtem gratis. Urzędowa lista losowania zostanie rozesłana natychmiast po ciągnięciu. **Natychmiastowa wypłata wygranych pieniędzy zagwarantowana przez państwo Hamburg.**

Kto chce przyjąć udział w zbliżającym się ciągnięciu, winien propozycję co do tego niezwłocznie, najpóźniej do 22 września wysłać do **Aug. Klein,** koncesjonowanej przez państwo głównej kolekty loterii,

HAMBURG 36, Büschstr. 7 G. 29

FABRYKA TYTONIU

„SZYSZMAN I DURUŃCZA”.

Żeby nie wyszło nieporozumienie, mamy zaszczyt oznajmić Pp. pałącym, że w braku opakowania,

znane pa- **„GLORIA”** pierosy

od dzisiaj będą sprzedawane w innym opakowaniu.

Doskonały gatunek tych papierosów **pozostał** nie zmieniony, o czem prosimy się przekonać. 904

ŻĄDAJCIE WE WSZYSTKICH SKLEPACH

znaną **HERBATE „JAWA”**

Henryka Amsterdama

W WILNIE.

Herbata „Jawa” sprzedaje się w trzech gatunkach: 1) w srebrnym opakowaniu po 1/2 i 1/4 f., 2) w czerwonym opakowaniu po 1/4 i 1/8 f. i 3) w białym opakowaniu po 1/2 f., 1/4 f., 1/8 f., 1/16 f. i 1/32 f. Prosimy przy kupowaniu herbaty „Jawa” zwracać uwagę na fabryczną markę „Głowa cukru” i żądać tylko z firmą „Henryka Amsterdama”. Możemy też Sz. Klientom codziennie dostarczać świeżo paloną kawę, cykorję, kawę „Sanitas”, kakao holenderskie rozmaitych firm, holenderską owsiankę «Herkules» i znaną owocową herbatę „FORMOZA”. — Wyłączne przedstawicielstwo na gub. Grodzieńską u D. LEWINA, GRODNO ul. DOM № 17. — Proszę wystrzegać się falsyfikatów. —

Skład Wil. Ż-wa Rolniczego, Zawalna 9.
poleca:

Narzędzia rolnicze, lejce, postronki, łańcuchy, kłódki, smary do maszyn i kół, piły poprzeczne, pilniki trójkątne i płaskie, gwoździe, hufnale, oraz **węgiel kowalski.** 833